

Η Κυριακή του Πάσχα

/ Πεμπτουσία

image not found or type unknown

«Αύτη η κλητή και αγία ημέρα, η μία των Σαββάτων, η βασιλίσ και κυρία, εορτή εορτών και πανήγυρις εστί πανηγύρεων!...» ψάλλουμε στην ογδόη ωδή του πασχαλιάτικου Όρθρου. Η Κυριακή του Πάσχα ονομάζεται «πανήγυρις πανηγύρεων». Θα ήταν θεολογικά ανακριβές να πούμε ότι το Πάσχα είναι, κατά τρόπο απόλυτο, η μεγαλύτερη από τις γιορτές της Χριστιανοσύνης. Είναι βέβαια σπουδαιότερη από τα Χριστούγεννα ή τα Θεοφάνεια, δεν μπορούμε όμως να πούμε ότι η Πεντηκοστή είναι λιγότερο σημαντική από την Ανάσταση.

Πηγή: agioskosmasoaitolos.wordpress.com

Ωστόσο οι Πασχάλιες πανηγύρεις -και εδώ πρέπει στην Κυριακή του Πάσχα να συνδέσουμε και τη Μεγάλη Πέμπτη και την Μεγάλη Παρασκευή- δίνουν στο Μυστήριο των Χριστουγέννων το πλήρωμα του περιεχομένου τους και αποτελούν το αναγκαίο προοίμιο της Πεντηκοστής. Το Πάσχα είναι λοιπόν το κέντρο, η καρδιά και ο πυρήνας του εκκλησιαστικού έτους. Από την ημερομηνία αυτή εξαρτάται όλος ο λειτουργικός κύκλος, επειδή από αυτή καθορίζονται όλες οι

κινητές γιορτές του ημερολογίου.

Η Ανάσταση του Χριστού διακηρύσσεται με κάθε επισημότητα κατά τον Όρθρο της Κυριακής του Πάσχα, μια ακολουθία που τελείται είτε την Κυριακή το πρωί πολύ νωρίς, είτε κατά τα μεσάνυχτα του Μεγάλου Σαββάτου. Πριν αρχίσει η ακολουθία ο κεντημένος «Επιτάφιος», που είχε τοποθετηθεί πάνω στο ανθοστόλιστο κουβούκλιο του Επιταφίου στο μέσον του ναού, μεταφέρεται στο ιερό και τοποθετείται στην Αγία Τράπεζα. Μετά από τον κανόνα με τις εννέα ωδές που ψάλλονται και απόψε, ο προεξάρχων επίσκοπος ή ιερέας εμφανίζεται στην Ωραία Πύλη. Κρατά ένα αναμμένο κερι, ενώ ο χορός ψάλλει το· Δεύτε λάβετε φως εκ του ανεσπέρου φωτός και δοξάσατε Χριστόν τον αναστάντα εκ νεκρών» . Για άλλη μία φορά η Εκκλησία της Ανατολής μας παρουσιάζει το μυστήριο της χριστιανικής μας πίστης ως μυστήριο του Φωτός. Εκείνο το Φως, του οποίου τη γέννηση υπέδειξε το άστρο της Βηθλεέμ, έλαμψε ανάμεσά μας με μια λάμψη διαρκώς αυξανόμενη· το σκότος του Γολγοθά δεν μπόρεσε να το σβήσει. Ξαναφέγγει τώρα ανάμεσα μας και όλα αυτά τα αναμμένα κεριά που κρατούν στα χέρια τους οι πιστοί μαρτυρούν τον θρίαμβό Του. Με τον τρόπο αυτό δηλώνεται η βαθιά πνευματική σημασία του Πάσχα. Η σωματική ανάσταση του Χριστού θα ήταν για μας χωρίς σημασία, αν το φως του Χριστού δεν καταύγαζε ταυτοχρόνως και το εσωτερικό μας. Δεν μπορούμε να γιορτάσουμε επάξια την Ανάσταση του Χριστού, αν μέσα στην ψυχή μας το φως που έφερε ο Σωτήρας μας δεν νικήσει εντελώς το σκοτάδι των αμαρτιών μας.

Σχηματίζεται πομπή η οποία βγαίνει από το ιερό και σταματά έξω από την εκκλησία, μπροστά στην είσοδο. Διαβάζουν τότε το Ευαγγέλιο της Αναστάσεως από τον ευαγγελιστή Μάρκο (16: 1-8) και στη συνέχεια ψάλλουν το μεγαλόπρεπο θριαμβευτικό αντίφωνο του Πάσχα: «Χριστός ανέστη εκ νεκρών, θανάτω θά-νατον πατήσας και τοις εν τοις μνήμασι ζωήν χαρισάμενος».

Το αντίφωνο αυτό επαναλαμβάνεται πολλές φορές. Όταν η πομπή επιστρέψει στον ναό, ψάλλεται ο Αναστάσιμος Κανόνας που αποδίδεται στον άγιο Ιωάννη τον Δαμασκηνό: «Αναστάσεως ημέρα, λαμπρυνθώμεν λαοί...» «Φωτίζου, φωτίζου, η Νέα Ιερουσαλήμ...» «Ω, Πάσχα το μέγα και ιερώτατον, Χριστέ...»

Οι πιστοί ασπάζονται ο ένας τον άλλον. Ο χαιρετισμός είναι «Χριστός Ανέστη! Αληθώς Ανέστη!».

Ο Όρθρος ακολουθείται από τη Θεία Λειτουργία του Χρυσοστόμου. Το αποστολικό ανάγνωσμα από τις Πράξεις των Αποστόλων αναφέρεται στο γεγονός της Αναστάσεως: Στους αποστόλους ο Αναστημένος «παρέστησεν εαυτόν ζώντα μετά το παθεῖν αὐτόν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις».

Ίσως μας φανεί παράξενο ότι το Ευαγγέλιο δεν είναι μία ακόμη διήγηση της Αναστάσεως. Η Εκκλησία στην εορτή του Πάσχα επιλέγει την αρχή τού κατά Ιωάννην Ευαγγελίου: «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος...». Ίσως ο λόγος αυτής της επιλογῆς να είναι η προτίμηση των Ελλήνων χριστιανῶν για ὅ,τι συμβαίνει «ἐν πνεύματι» -πέρα από την κατά σάρκα ἀνάσταση του Χριστού- υπάρχει η νίκη του φωτός ἐπὶ του σκότους. Διότι ὁ στίχος «καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβε» δεν σημαίνει ὅτι τὸ σκότος δεν δέχθηκε τὸ φῶς, ἀλλὰ μάλλον ὅτι τὸ σκότος στάθηκε ἀνίκανο νὰ ἐλέγξει καὶ νὰ σβῆσει τὸ φῶς, αὐτὸ τὸ φῶς τοῦ οὐοῦ του θρίαμβο βλέπουμε σήμερα. «Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ...» Ίσως, ἐπίσης, ἐπειδὴ ἡ γιορτὴ αὐτὴ μιλά περισσότερο στὴν ψυχὴ των χριστιανῶν τῆς Ανατολῆς, θέλησε ἡ Εκκλησία νὰ τους δώσει αὐτὴ τὴ συγκλονιστικὴ περικοπὴ ἀπὸ τὸ τέταρτο Ευαγγέλιο, ὡς ἐπιτομὴ ολόκληρου τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος.

Στο τέλος τῆς Λειτουργίας διαβάζεται ἡ ωραία Ομιλία που ἀφιερώνει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος στὸ Ἅγιο Πάσχα. Παραθέτουμε ἀποσπασματικὰ κάποιες φράσεις:

«...Εἰ τις ἀπὸ τῆς πρώτης ὥρας εἰργάσατο, δεχέσθω σήμερον τὸ δίκαιον ὄφλημα... εἰ τις μετὰ τὴν ἕκτην ἐφθασε, μηδὲν ἀμφιβαλλέτω, καὶ γὰρ οὐδὲν ζημιούται. Εἰ τις ὑστέρησεν εἰς τὴν ἐνάτην προσελθέτω μηδὲν ἐνδοιάζων. Εἰ τις εἰς μόνην ἐφθασε τὴν ἐνδεκάτην, μὴ φοβηθῆ τὴν βραδύτητα. Φιλότιμος γὰρ ὢν ὁ Δεσπότης, δέχεται τὸν ἔσχατον καθάπερ καὶ τὸν πρῶτον...εἰσεέλθετε πάντες εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου ἡμῶν...ἐγκρατεῖς καὶ ράθυμοι τὴν ἡμέραν τιμήσατε, νηστεύσαντες καὶ μὴ νηστεύσαντες, εὐφράνθητε σήμερον... πάντες ἀπολαύσατε τοῦ συμποσίου τῆς πίστεως... Μηδεὶς οδυρέσθω πταίσματα, συγγνώμη γὰρ ἐκ τοῦ τάφου ἀνέτειλε...»

Αὐτὰ τὰ υπέροχα λόγια δημιουργοῦν ἓνα πρόβλημα: Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος μοιάζει νὰ θεωρεῖ ἴσους ἐκείνους που ἔχουν πνευματικὰ προετοιμαστεῖ γιὰ τὴν εορτὴ με ὅλους ἐκείνους που ἔμειναν ἀπροετοίμαστοι. Καλεῖ καὶ τοὺς μεν καὶ τοὺς δε. Μιλά σαν νὰ μὴν ὑπάρχει καμία διαφορὰ ἀνάμεσά τους, σαν νὰ δέχονται ὅλοι τὴν ἴδια Χάρη. Καὶ ὁμως, ξέρουμε ὅτι τὴ Χάρη τῆς Αναστάσεως τὴν ἀπολαμβάνουν ἐκεῖνοι που σήκωσαν καὶ τὸν Σταυρὸ Του καὶ πέθαναν μαζί Του. Ξέρουμε ὅτι ἡ οδύνη τῆς Μεγάλῃς Παρασκευῆς εἶναι ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν χαρὰ τοῦ Πάσχα. Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια. Ὡστόσο ὁ Κύριος μας, μέσα στὸ μέγα Του ἔλεος, ἐπιφυλάσσει ἀπὸψε στὸν εαυτὸ Του τὸ

δικαίωμα να ανατρέψει την τάξη των πραγμάτων. Αποκάλυψε στους αποστόλους τον θρίαμβό Του, πριν τους συνδέσει με το Πάθος Του. Όλοι, εκτός από έναν, Τον εγκατέλειψαν κατά τις οδυνηρές ώρες του Γολγοθά, κι όμως τους δέχεται απευθείας στη χαρά της Αναστάσεώς Του. Αυτό δεν σημαίνει ότι άλλαξε η οικονομία της σωτηρίας μας: χωρίς τον Σταυρό η δόξα της Αναστάσεως δεν μπορεί να γίνει δική μας. Αλλά ο Σωτήρας οικονομεί την αδυναμία των μαθητών Του. Τους χαρίζει σήμερα τη χαρά του Πάσχα, παρότι είναι τόσο λίγο προετοιμασμένοι γι' αυτή. Αργότερα, αύριο, θα τους μύσει και στο Πάθος: «Ότε ης νεώτε-ρος, εζώννυες εαυτόν και περιεπάτεις όπου ήθελες, όταν δε γηράσεις, εκτενείς τας χείρας σου, και άλλος σε ζώσει και οίσει όπου ου θέλεις». Το λέει στον Πέτρο ο Κύριος, όταν εμφανίστηκε στους αποστόλους στην όχθη της λίμνης της Γαλιλαίας. μετά την Ανάσταση. Και ο ευαγγελιστής μας εξηγεί το νόημα της φράσης: «Το είπε αυτό, για να δείξει με ποιο θάνατο θα δοξάσει τον Θεό». Ο Πέτρος και οι άλλοι απόστολοι θα μετάσχουν, με το μαρτύριο τους, στο Πάθος του Διδασκάλου τους, αλλά μόνον αφού γίνουν κοινωνοί της δυνάμεως της Αναστάσεως. Κατά τον ίδιο τρόπο λειτουργεί ο Κύριος μας και με εμάς. Απέχουμε πολύ -τουλάχιστον οι περισσότεροι από εμάς- από του να έχουμε πιεί το ποτήρι του Πάθους. Δεν βοηθήσαμε τον Ιησού να σηκώσει τον Σταυρό Του. Δεν συσταυρωθήκαμε μαζί Του. Την ώρα της αγωνίας Του κοιμόμασταν. Τον εγκαταλείψαμε. Τον αρνηθήκαμε με τις ποικίλες αμαρτίες μας. Κι όμως, παρά την ελάχιστη ετοιμασία μας, παρά το ότι δεν είμαστε καθαροί, ο Ιησούς μας προσκαλεί να εισέλθουμε στην Πασχάλια χαρά. Αν ανοίξουμε ειλικρινά την καρδιά μας στη συγγνώμη που ανέτειλε από τον Τάφο Του. αν αφήσουμε να την πλημμυρίσει το Φως της Αναστάσεως, αν προσκυνήσουμε την παρουσία του Αναστάντος, θα δεχθούμε κι εμείς τη δύναμη της Αναστάσεως, την οποία το δώρο της Πεντηκοστής θα τελειοποιήσει. Τότε και μόνο τότε θα καταλάβουμε το νόημα του Σταυρού και θα μπορέσουμε να διεισδύσουμε, όσο μας επιτρέπουν οι φτωχές μας δυνάμεις, στο Μυστήριο του Πάθους. Να λοιπόν πως εξηγείται η έκκληση του Χρυσοστόμου, ή μάλλον η υπόσχεσή του, σε όσους δεν είναι έτοιμοι, στους «μηνηστεύσαντες». Η Εκκλησία έκανε μια θαυμάσια επιλογή εντάσσοντας αυτή την ομιλία στην ημέρα του Πάσχα. Ας την ξαναδιαβάσουμε, δεν θα βρούμε για τη σημερινή μέρα καλύτερο υλικό για στοχασμό.

(Lev Gillet, ενός Μοναχού της Ανατολικής Εκκλησίας, «Πασχαλινή κατάνυξη», εκδ. Ακρίτας, σ. 105-112)